

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæ piscina probatica?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

IN CAPVT QVINTVM

ARGVMENTVM

Hristus paralyticum ad piscinam probaticam sanat, idque Sabbatho, & grabatum ferre iubet; ludæis autem calumniantibus factum; defendit auctoritate patris sui semper operantis. Diuinitatem suam multis argumentis comprobat: etiam Moïsis testimonio.

Porro disputationes hætenus cum Nicodemo, & Samaritide institutæ quasi priuatæ fuerunt, nunc Ierosolymis eum ipsis principibus publicè auctoritatem suam probat. Etiam docet nullum morbum sibi esse incurabilem, & animarum non modò corporum se medicina esse.

In Syriacâ Ecelesia à principio, vsq; ad versum 19. legitur *matutinis Dominica 3. Ieiunii*. Hinc vsque ad versum trigésimum titulus est *רבינו רעוריא רבינא Ceriana deghanide, lectio defunctorum*, quia de mortuorum sc. resuscitatione differens, ex eâ potentiam suam diuinam asserit, A. vers. 30. ad finem vsq; *Matutinis Dominica 3. post Epiphaniam*.

Miraculum porro hoc celeberrimo loco factum, notissimumq; fuit, ac velut tuba, quâ ad salutarem doctrinam audiendam Ierosolymitani omnes conuocarentur,

Spiritualem expositionem vide apud Augustinum, de verbis Domini Sermone 42. ubi eruditè & suaviter omnia exponit: Neque enim tam luculentum in principe Vrbe miraculum, aliquâ significatione spiritali caruisse credendum est. Sicut nec admirabile est Christum naturæ vniuersæ conditorem mira efficere, sed Deum inter homines versari.

VERSVS 1.

Post hæc erat festus dies Iudaorum, & ascendit Iesus Ierosolymam.

QVÆSTIO I.

Quis dies festus?

Quod festum fuerit incertum est.

§. 1. **C**onuenit inter omnes, vnum ex tribus fuisse, quibus Ierosolymam mares adire oportebat Exod. 23. 14. Pascha vel Pentecosten, vel Scenopogia. Vtrum ex hisce fuerit præter coniecturas nihil certi habetur. Quod Iansenius existimat Pascha fuisse, alioqui non posse quatuor inueniri, id aliis necessarium non videtur. Plerique tamen Pascha fuisse arbitrantur, etiam noster Vincentius. Nam cum dixisset quatuor menses esse vsque ad messem post primum Pascha dixit. Itaque in Nouembri vel Decembri: hoc ergo secundum Pascha erat. Sic Irenæus libro secundo, capit. trigésimo nono. Perer. libro quinto, in Dan. Iansen. Tolet.

§. 2. De Pentecoste Diuus Thomas, Lyra, Carthusiens. alii interpretantur. Quod si quispiam seruet hunc ordinem historiæ, vt dicat in paschate cætos venientes, & eementes, deinde colloquium cum Nicodemo celebratum, Christum in Iudæa commoratum baptizasse, deinde per Samariam in Galilæam profectum, & dixisse quatuor menses esse ad messem, non possunt illa fieri post Pascha vsque ad Pentecosten, sed necesse est ante secundum Pascha fieri. Quia tamen dicit *post hæc*, nondum constat certi quicquam *de tempore*: potuit enim in Galilæa manere, & ad secundum Pascha venire, deinde ad pentecosten. Itaq; cum nihil in vllam partem nisi probabile occurrat, cuiq; liberum fuerit sequitur quod verisimilimum videbitur.

VERSVS 8.

Est autem Hierosolymis Probatice piscina, qua cognominatur hebraicè Bethesda quinque porticus habens.

QVÆSTIO I.

Ue piscina probatica?

§. 1. **Q**uidam habent *in probatica vel ad probaticam*, erat sicut piscina, seu natatoria, Porta erat gregis 2. Eld. 3. 21. gregis seu ouium, *שַׁחַחַר בַּזָּזִין Schachar hazon*: hæc dicebatur piscina pecoris, seu ouium, non quod eo loci oues ad aquarentur, aut victimarum extra eluerentur. Aqua enim non nisi ab Angelo movebatur: ad illos verò vsus aquarum copia ad templum erat. [Erant enim, inquit Iosephus lib. 8. de antiq. cap. 1. labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem crassitudine palmari, eius medietatem sustinebatur spira decies replicata, cuius dimetens linea fuit cubitalis. Id labrum circumstabant duodecim iuueni ad tractus quatuor ventorum obuerti terni, quorum postica subsidebant vt eis orbiculare illud vas incumberet in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congeries tria millia. Fecit præterea labrorum decem bases æreas quadrangulas, harum quæq; longitudine fuit cubitorum quinque, latitudine quatuor, altitudine trium, huius operis partes seorsim fabricatae sic compingebantur. Quatuor erant columellæ per totidè angulos dispositæ quadrangulæ, quibus latera basium vtrinq; inferebantur, erant a. hæc tripartita, & inter iuncturas cælaris distincta, alibi leonis effigies tauri alibi aut aquilæ. Columellæ quoq; eiusdè cælaris erant ornate. Torti vero opus quatuor rotis suspendebatur, quæ fusiles erant, habebantque modiolos & radios sesquicubitali inter vtramque extremitatem interuallo. eratq; mirum videre rotarum circumferentias, quomodo lateribus basin coaptatæ cantis suis insisterent. Angulos a. supernè continebant fusiles humeruli manuum extensarum. his imposita erat spira, cui labrum inferebatur, ita vt manibus sustineretur.]

ADAMI
112
+ Euangeli
CVI
19

que meliores libri, præfens cognominatur, non imperfe-
ctum cognominabatur. Porro pro Bethesda, quidam li-
bri impressi scribunt Bethesda, ut etiam quidam Græci pro
Ἐβδαθὰ scribunt Ἐβδαθὰ: sed ut Latinos illos ex Græcis
consulidisse mutatos, dubium non est: ita Græcos hos ex
Latinis, credibile est. Recepta Græcorum lectio est Ἐ-
βδαθὰ Bethesda, quod, prout scribitur à Syro, significat do-
mum misericordiae: Latinorum Bethesda, quod interpretari
licet domum piscationis. Vera verior, incertum. lege Notatio-
nes nostras prolixiores.

De Græca lectione sic: ἐν τῇ ἀρχαίᾳ κορυ-
φῆσιν: Sic cum Regio plerique omnes libri scribunt, prius
nomen tertio, posterius primo casu. Quidam vtrumque scri-
bunt tertio casu ἐν τῇ ἀρχαίᾳ κορυφῆσιν. Theo-
phylacti Roma excusi textus, commentario consentien-
te omisissæ præpositione & articulo, vtrumque scribit pri-
mo casu ἀρχαίᾳ κορυφῆσιν. Lege latinæ varia-
tes, & Notationes nostras in variis Bibliorum lectio-
nes.

§. 3. Itaq; dicendum est diuerfas fuisse partes a-
quæ illius, si hostiæ aliquæ ibi lauabantur. Noluit
fortè Deus cultum suum & templum perpetuo mi-
raculo illustrare. Christum autem suos eodem mo-
do baptismo lauit in sanguine suo dealbatus. Ita
Tertullianus libro de baptismo, capite quinto, figu-
ram baptismi esse ait. Sciunt opaci quique fontes & aui
quique riuus, & in balneo piscina & euripi in domibus vel
cisterna & patee, qui rapere dicuntur, scilicet per vim spi-
ritus nocentis. Nam & eneidos & lymphatos & hydropho-
bos vocant, quos aqua necauerunt, aut amentia vel for-
midine excrucerunt. Quorsum ista retulimus? ne quis du-
rius credat Angelum Dei sanctum aquis in salutem hominis
temperandis adesse, cum Angelus malus profanus commer-
cium eiusdem elementi in perniciem hominis frequentat.
Angelum aquis interuenire, si nouum videretur, exemplum
futuri præuturrit. piscinam Bethsaidam Angelus interuenien-
s commouebat, obseruabant qui valitudinem querebantur.
Nam si quis præuenerat descendere illuc, queri post la-
uacrum desinebat. Figura ista medicine corporali spiritua-
lem medicina nangebatur, ea forma, qua semper carnalia in
figura spiritualium antecedunt. Proficiente itaque in homi-
nibus gratia Dei, plus aqua & Angelo accipit: qui vitia
corporis remediabant, nunc spiritum medentur: qui tempo-
ralem operabantur salutem, nunc æternam reformant:
qui vnum semel unum liberabant, nunc quotidie populos con-
seruant, delera morte per ablutionem delictorum, Exempto sc.
reatu, eximitur & pona.

Angelus a
qua ad-
erat.

Miraculi
huius alibi
mentio non
est.

Chrysothomus homilia 35. non modo piscinam
figuram baptismi esse asserit, sed etiam imaginem il-
lustriorem, quia Christo proprio est. Erat vero ad
radicem montis, in eamq; videtur aqua templi deri-
uata.

§. 4. Nusquam huius miraculi in scriptura men-
tio alia habetur, imò ne quidem ab externis Scri-
ptotibus, quod inter tot rerum minutias quæ scri-
bi solent, mirandum est. Verum voluit Deus nobi-
lissimum extate miraculum, quo suos in religionis
constantia conseruaret: Gentibus ostenderet cul-
tum illum sibi placere. Semper enim Dei Ecclesia
miraculis gloria Dei reluxit, nec vnquam ita destitu-
ti fuerunt fideles, quin aliquo in loco, quasi exerta
manu beneficia Deus porrigeret. Porro in quinq;
porticibus magnam hominum multitudinem fuisse
ratio declarat, & Syrus textus etiam auget: dicit
enim fuisse ἡνῶν ἡμῶν Chammas sagias, populum ma-
gnum. Nec etiam dubitandum præter ægros fuisse plu-
rimos, qui seruirent illis, pauperibus Eleemosynas
darent, diuitibus ministrarent, quam rem adiuuabat
templi vicinitas, & nunc festum, itaq; loco conspi-
quo factum est miraculum.

§. 5. Monet noster Vincencius Anabaptistas
quosdam historiam de piscina probaticâ non reci-
pere, quod nulla in veteri Testamento eius men-
tio habeatur. nec à Iosepho quidem, at nobis satis
est ad fidem nouum Testamentum. Stultum enim
esset Ioannem eâ de re scribere, de qua conuinci
à multis viuentibus possit. Credibile verò est,
miracula illa post veteres libros scriptos capisse.
Quod ad Iosephum attinet, obiter & malignè Ba-
pultæ & CHRISTI res attigit, de admirandis
Apostolorum & martyrum rebus silet, hac in re-
gentium fecutus malignitatem, Christianorum
res vbique depremitum. Nec dubito Iosepho iam
adulto gratiam illam sublatam, Apostolis vbique sani-
tatem conferentibus.

Tertullianus post Domini mortem defuisse di-
cit. aduers. Iudæos capite decimo tertio. Et manda-
tum est nubibus, ne pluerent imbrem super vineam Sereb,
id est, celestibus beneficiis ne prouiderent domus Israel,
Fecerat enim spinas, ex quibus Christum coronauerat: &
non iustitiam sed clamorem, quo in crucem eum extorci-
rat: & ita subtrahitis Charismatis prioribus, lex & Pro-
pheta vsque ad Ioannem fuerunt: & piscina Bethesda vsq;
ad aduentum Christi, curando inuolutudines ab Israel, desin-
beneficiis, deinde ex persequantia furoris sui nomen Domini
per ipsos blasphemaretur.

Aquarum collectiones natatorias appellabant,
non quod ad natationem omnes vsurparentur, sed
quod plurimè. Nandi enim olim exercitationes cre-
berrimæ erant, quando & milites id discabant, & Au-
gustus nepotes ipse docebat. Comparatæ itaq; in il-
lum vsus piscinæ habebantur.

VERSUS 4.

Angelus autem Domini descendebat
secundum tempus in piscinam, &
mouebatur aqua. Et qui prior
descendisset in piscinam post mo-
tionem aqua, sanus fiebat à qua-
cunque detinebatur infirmitate.

QUESTIO I.

Quomodo aqua sanatis?

§. I. Descendebat Angelus, & aquam mouebat
non motu sanaturus, sed ut præfens Dei be-
neficium testaretur. Vixit autem Deus creaturis pro
arbitrio, etsi illa quæ faciunt supra eorum naturas
sint. Non symbolum duntaxat aqua fuit, sed etiam
causa sanitaris, per illam enim Deus potentiam
suam exercuit. De potentia obedienti alio lo-
co disserui. Syrus addit ἡνῶν ἡμῶν lehem, turbabat illis a-
quam, agris nempe. Quod verò Græcis ait κατὰ
καιρὸν, secundum tempus, Beza interpretem nostrum
quasi barbarum reprehendit, cum boni auctores
eo modo loqui soleant. Nam secundum tempus
est, post aliquod temporis interuallum. Sic Ci-
cero 1. de Oratore, secundum hunc diem. Et in
Vatin. secundum ea quæro. & oration. 2. in Ver-
tuaratio est, vs secundum binos ludos mihi respondere inci-
pias, vera, ut ante primos ludos comperendim. Itaque
secundum tempus apparebat, quo Deo visum fuit, In